

Η ΛΔ΄ ΕΠΚΑ άρχισε να λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 2004 και ελέγχει τους Νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων, στη δυτική Θεσσαλία. Η δυτική Θεσσαλία κατά την αρχαιότητα χωριζόταν σε δύο διοικητικά τμήματα, τις «τετράδες», α) της «Εστιαιώτιδας», με σημαντικές πόλεις την αρχαία Τρίκκη, την Πέλιννα, τους Γόμφους, τη Μητρόπολη, και β) της «Θεσσαλιώτιδας», με πιο σπουδαίες πόλεις το Κιέριον, το Μεθύλιον, τις Πειρασιές, τη Φύλλο κ.ά., ενώ στα δυτικά, νοτιοδυτικά, προς την Πίνδο και τα Άγραφα, αναπτύσσονταν η Αθαμανία και η Δολοπία.

Στο ερευνητικό πλαίσιο της ΛΔ΄ ΕΠΚΑ εντάσσονται σωστικές κυρίως ανασκαφικές έρευνες σε οικόπεδα ιδιωτών, στην εκτέλεση δημόσιων έργων, όπως οδοποιίας στην Ε.Ο. Καρδίτσας - Λάρισας, στην Ε.Ο. Τρικάλων - Λάρισας, αλλά και σε τμήματα αρχαιολογικών χώρων, όπως στην ακρόπολη Κιερίου, στα λουτρά ρωμαϊκών χρόνων στη Συκεώνα Νομού Καρδίτσας, στην αρχαία Πέλιννα του Νομού Τρικάλων, όπου παρατηρούνται αρχαιοκαπηλικές δραστηριότητες.

Εικ. 1. Λίμνη Ν. Πλαστήρα. Αιχμή από πυριτόλιθο.

Εικ. 2. Λίμνη Ν. Πλαστήρα. Άποψη της θέσης από Β.

ΚΑΡΔΙΤΣΑ

Λίμνη Ν. Πλαστήρα

Οι παλαιότερες ανθρώπινες δραστηριότητες

στο Νομό Καρδίτσας εντοπίζονται στη Μέση Παλαιολιθική περίοδο, στην περιοχή που καταλαμβάνει σήμερα η λίμνη Ν. Πλαστήρα (εικ. 2). Στην περιοχή αυτή υπήρχε το οροπέδιο της Νεβρόπολης, μια επιμήκης κοιλάδα σε υψόμετρο 800 μ. στις ανατολικές υπώρειες των Αγράφων, όπου είχε τις πηγές του και έρρεε ο Μέγδοβας (Ταυρωπός) ποταμός. Στη θέση «Χαλικάκι» της κτηματικής περιφέρειας Λαμπερού του Δήμου Πλαστήρα αποκαλύφθηκαν τα πρώτα επιφανειακά ευρήματα της Μέσης Παλαιολιθικής. Νεότερα επιφανειακά παλαιολιθικά ευρήματα (εικ. 1) προέρχονται τόσο από την ίδια θέση όσο και από τη δυτική ακτή της λίμνης Ν. Πλαστήρα, από την περιοχή του Δήμου Νεβρόπολης αλλά και από την περιοχή της δυτικής Αργιθέας, όπου έχουν εντοπιστεί και πετρώματα – κόνδυλοι πυριτολίθου ως πρώτη ύλη για την κατασκευή εργαλείων. Παράλληλα, σε συνεργασία με την Εφορεία Παλαιoανθρωπολογίας - Σπηλαιολογίας Νότιας Ελλάδας, στη θέση «Βοτανικός Κήπος» του Δήμου Νεβρόπολης έγινε ανασκαφική έρευνα σε νεολιθική εγκατάσταση της Μέσης Νεολιθικής (εικ. 3).

Αγιοπηγή

Κατά τη διαπλάτυνση του οδικού άξονα Καρδίτσας - Αγιοπηγής, στην Αγιοπηγή, 5 χλμ. νότια

Εικ. 3. Λίμνη Ν. Πλαστήρα. «Βοτανικός Κήπος». Άποψη της ανασκαφής.

της Καρδίτσας, στη θέση «Κόκκινος», σε χαμηλή μαγούλα, αποκαλύφθηκαν αρχαιολογικά ευρήματα. Σε βάθος 1,40 μ. εντοπίστηκε τμήμα μεγάλου λάκκου με ανθρωπογενή δραστηριότητα. Από την έρευνα στο εσωτερικό του έως το βάθος 2,30 μ. (εικ. 4) διαπιστώθηκε ότι περιείχε στρώσεις με έντονα κατάλοιπα στάχτης με χώμα, κάρβουνο και ιζήματα από ιλύ, καθώς και άφθονη κεραμική. Συγκεντρώθηκαν αρκετά μεγάλα τμήματα αγγείων και όστρακα, ανάμεσα στα οποία υπήρχαν αγγεία μελανοστεφή και αρκετά με εγχάρακτη διακόσμηση της Αρχαιότερης Νεολιθικής εποχής. Επίσης, συλλέχθηκαν αρκετά λίθινα και οστέινα εργαλεία, φολίδες και λεπίδες πυριτόλιθων, μία πήλινη σφραγίδα, πήλινο κοχλιάριο κ.ά.

Αστρίτσα

Στη μαγούλα ανατολικά του χωριού Αστρίτσα, προς την Ιτέα, στο οικόπεδο αφών Μακρή, εντοπίστηκαν κατάλοιπα προϊστορικού οικισμού της νεολιθικής και μυκηναϊκής εποχής. Με αφορμή την κατασκευή στεγάστρου στα βόρεια του αγροτεμαχίου έγινε σωστική ανασκαφική έρευνα (εικ. 5) σε δύο τομές, όπου αποκαλύφθηκαν σε βάθος 0,46 μ. αρχιτεκτονικά λείψανα. Σε βαθύτερο επίπεδο, έως 1,52 μ., αποκαλύφθηκαν πασσαλοπήξεις. Στο εσωτερικό μιας από αυτές υπήρχε απανθρακωμένο τμήμα ξύλου που οριοθετούνταν από μικρούς λίθους και πηλό.

Σε βάθος 1,67 μ. εντοπίστηκε στρώμα καμένου πηλού με έντονες καύσεις και δάπεδο από σκληρό πατημένο χώμα, παλαμισμένο καμένο πηλό και ίχνη καύσεων. Επάνω στο δάπεδο βρέθηκαν πολλά όστρακα αγγείων, ανάμεσα στα οποία πολλά κομμάτια από μία σπασμένη πήλινη καρποδόχη (εικ. 6) μεγάλου μεγέθους. Η καρποδόχη, σε σχήμα μεγάλου κάλυκα, διάμ. χείλους 0,50 μ., φέρει γραπτή τρίχρωμη διακόσμηση, όπου στο λευκό βάθος διακοσμούνται τα σχέδια με βαθύ κόκκινο και μαύρο χρώμα. Από την κεραμική και τα κινητά ευρήματα διαπιστώθηκε ότι ο χώρος κατοικήθηκε στη Μέση και στη Νεότερη Νεολιθική.

Ερμήτσι

Στον κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο του Ερμητισίου, που ταυτίστηκε από κεραμικά σφραγίσματα (εικ. 7) με τις αρχαίες Πειρασιές, διεξήχθη σωστική ανασκαφική έρευνα στο έργο κατασκευής της Ε.Ο. Καρδίτσας - Λάρισας. Με την ανασκαφή ήλθαν στο φως αρχιτεκτονικά λείψανα από τη θεμελίωση τριών κτηρίων (Α, Β, Γ), από τα οποία

Εικ. 4. Αγιοπηγή. Άποψη ορύγματος με ανθρωπογενή δραστηριότητα.

Εικ. 5. Αστρίτσα. Άποψη της ανασκαφής.

Εικ. 6. Αστρίτσα. Καρποδόχη.

τα δύο είναι αψιδωτά (εικ. 9), καθώς και τμήματα τοίχων από άλλες κατασκευές.

Στο εσωτερικό των κτηρίων παρατηρήθηκε οικολογική δραστηριότητα, όπως βεβαιώνεται από τους μυλόλιθους, τα λίθινα εργαλεία, τριπτήρες και λειαντήρες, τα θραύσματα λεπίδων πυριτόλιθου, τα πηνία, τα σφονδύλια και τα θραύσματα πημών, τους κεραμικούς τροχίσκους με τέσσερις διαμπερείς οπές (εικ. 8), καθώς και από τα κοσμήματα, όπως χάλκινο ενώτιο, τμήματα από χάλκινες περόνες, λίθινες χάνδρες και άλλα. Η κεραμική σε όλα τα κτήρια ήταν κυρίως χονδροειδής, αποθηκευτικού και χρηστικού χαρακτήρα, ενώ δεν έλειπαν και τα λεπτότεχνα γκριζα μινυακά.

Μαυρομμάτι

Κατά την εκτέλεση των έργων αναδασμού του

Εικ. 7-8. Ερμήτσι. Τμήμα κεραμίδας με σφράγισμα ΠΕΙΡΑΣΙ(ΩΝ) και πήλινος τροχίσκος.

Εικ. 9. Ερμήτσι. Άποψη των αψιδωτών κτηρίων.

Εικ. 10. Μαυρομμάτι.
Πήλινο ειδώλιο ταύρου.

Εικ. 11. Μαυρομμάτι.
Ανασκαφικό σύνολο
αγγείων ύστερης επο-
χής του Χαλκού κατά
χώραν.

Εικ. 12-13. Παλαμάς.
Άποψη οχυρωματικού
περιβόλου και κεραμική
ύστερης εποχής του
Χαλκού.

αγροκτήματος Μαυρομματίου του Δήμου Μουζακίου αποκαλύπτονται αρχαιολογικά στοιχεία της εποχής του Χαλκού. Στη θέση «Βλαχοθανάση», κατά τη διάνοιξη αρδευτικού αύλακα και τη διαμόρφωση αγροτικού δρόμου αποκαλύφθηκε ένα μεγάλο, ενδιαφέρον κεραμικό σύνολο ντόπιων, κατά βάση, πήλινων αγγείων (εικ. 11), όπως τριποδικών αγγείων, κυλίκων, ρυτών, σκύφων, πρόχων, λεκανίδων και άλλων αντικειμένων. Από τα άλλα αντικείμενα ενδιαφέρον παρουσιάζουν μια πήλινη μουσούδα χοίρου, ένα σχεδόν ακέραιο ειδώλιο ταύρου (εικ. 10) και ορισμένα ακόμη τμήματα (κέρατα) ταύρων. Τα αντικείμενα ίσως έχουν σχέση με την ύπαρξη κάποιου αγροτικού ιερού. Τα αγγεία χρονολογούνται στην ύστερη εποχή του Χαλκού.

Παλαμάς

Στην ανατολική πλευρά της «Μαγούλας Παπουτσή» ή «Χαντάκι», επί της οδού Θερμοπυλών, αποκαλύφθηκαν αρχιτεκτονικά λείψανα σε βάθος 1,80 μ., στα βορειοανατολικά ενός οικοπέδου. Ήλθαν στο φως τμήμα αρχαίας οχυρωματικής κατασκευής (εικ. 12), από καλής ποιότητας ασβεστόλιθους, ευθυγραμμισμένους εξωτερικά και ακανόνιστους εσωτερικά, ενώ στα βορειοδυτικά της εσωτερικής παρειάς του τείχους αποκαλύφθηκε τμήμα δρόμου, το οδόστρωμα του οποίου δημιουργήθηκε από πατημένο χώμα και μικρές λατύπες. Επίσης, στη συνέχεια

Εικ. 14. Ματαράγκα.
Θεμελίωση θολωτού
τάφου.

του δρόμου προς τα βορειοδυτικά αποκαλύφθηκε τμήμα κτηρίου, το οποίο έχει πορεία παράλληλη προς το τείχος. Οι τοίχοι του είναι κατασκευασμένοι επίσης από πελεκημένους ασβεστόλιθους πολύ καλής ποιότητας. Στα κινητά ευρήματα περιλαμβάνονται χάλκινα και οστέινα αντικείμενα, όπως περόνη, οπείς και βελόνες, καθώς επίσης και τμήματα αγγείων της ύστερης εποχής του Χαλκού (εικ. 13) και λιγότερα της μέσης. Ο Δήμος Παλαμά, με ομόφωνη απόφαση του Δημοτικού του Συμβουλίου, εξαγόρασε απευθείας το οικόπεδο του ιδιώτη και στο χώρο δημιουργήθηκε ένας μικρός επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος.

Ματαράγκα

Στο πλαίσιο κατασκευής της Ε.Ο. Καρδίτσας - Λάρισας, στον κόμβο Ματαράγκας, κοντά στη θέση «Χωματόκαστρο», ήλθε στο φως κτιστός θολωτός τάφος πρωτογεωμετρικής περιόδου. Ο τάφος, με προσανατολισμό ΒΑ.-ΝΔ. (εικ. 14), μικρών διαστάσεων, συνίσταται από τη θόλο και το στόμιο. Η θόλος με κυκλική κάτοψη κτίστηκε απευθείας πάνω στο αργιλώδες χώμα και κατασκευάστηκε από ακατέργαστες ασβεστολιθικές πέτρες μεγάλων κυρίως διαστάσεων. Ο νεκρός της κύριας ταφής είχε εναποτεθεί στο δάπεδο της θόλου, ενώ περιμετρικά αυτής και σε επαφή με τα τοιχώματά της παρατηρήθηκαν παραμερισμένες ταφές, «ανακομιδές». Αρκετά κοντά στο αριστερό μηριαίο οστό είχε εναποτεθεί μία οπισθότητη πρόχους. Ακόμη βρέθηκαν μία λίθινη χάνδρα και ένα επιχρυσωμένο, χάλκινο κόσμημα, πιθανότατα για το στολισμό των μαλλιών.

Ακρόπολη Κιερίου

Στο μέσον της πεδιάδας της Καρδίτσας, στην κορυφή του λόφου «Ογλάς», είναι ορατά τα τείχη της ακρόπολης του Κιερίου, τα οποία περιέτρεχαν την κορυφή του λόφου, το μέσο πλάτος των οποίων έφθανε τα 2 μ., ενώ στην πεδιάδα τα 3,50 μ. Με αφορμή λαθρανασκαφικές δραστηριότητες έγινε έρευνα και αποκαλύφθηκαν δύο νέοι πύργοι στη νότια και τη δυτική πλευρά της ακρόπολης (εικ. 15). Κατά μήκος και παράλληλα της εσωτερικής παρειάς των τειχών στο εσωτερικό της ακρόπολης διατηρούνται λείψανα οικοδομημάτων. Στις νοτιοδυτικές παρυφές του λόφου «Ογλάς», έξω από την ακρόπολη, διαπιστώθηκαν ίχνη αρχαίας λατόμησης. Στα κινητά ευρήματα περιλαμβάνονται κεραμική κλασικών, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων, κεραμίδες στέγης, ορι-

Εικ. 15- 16. Κιέριον, θέση «Ογλάς». Πύργος στη νοτιοδυτική πλευρά της Ακρόπολης και τμήμα ενσφράγιστης κεραμίδας με την επιγραφή ΚΙΕΡΙΕΩΝ.

σμένες με την επιγραφή ΚΙΕΡΙΕΩΝ (εικ. 16). Βρέθηκαν, επίσης, λύχνοι και υφαντικά βάρη, χάλκινα νομίσματα, σιδερένιες και χάλκινες αιχμές βελών.

Συκεών

Στην περιοχή Συκεώνα του Δήμου Φύλλου, σε θέση ανάμεσα στον προϊστορικό οικισμό και το «Κάστρο» Συκεώνα, διαπιστώθηκε η ύπαρξη αρχιτεκτονικών λειψάνων λουτρών ρωμαϊκών χρόνων. Από την ΛΔ' Εφορεία διενεργήθηκε σωστική ανασκαφική έρευνα, κατά την οποία εμφανίστηκαν ψηφιδωτά δάπεδα. Αποκαλύφθηκαν δύο τετράπλευροι ευμεγέθεις χώροι Α και Γ με ψηφιδωτά δάπεδα που φέρουν γεωμετρικά σχήματα (εικ. 17). Το ψηφιδωτό δάπεδο της αίθουσας Γ είναι διακοσμημένο με σύνθεση συμπλεκόμενων κύκλων που σχηματίζουν υπόλευκα τετράφυλλα. Πρόκειται για συγκρότημα λουτρών, που αποτελούνταν από τον υπόγειο χώρο των υποκαύστων και από πάνω τις αίθουσες, όπου γίνονταν τα αιμόλουτρα και το οποίο εκτείνεται προς Ν. και Δ., καθώς δεν έχει αποκαλυφθεί σε όλες του τις διαστάσεις. Η κατασκευή του λουτρών χρονολογείται στο Β' μισό του 2ου αι. μ.Χ.

Θέση «Ζευγαρολίβαδο»

Νότια της νέας κοίτης του ποταμού Ενιπέα, στον κρηυγμένο προϊστορικό οικισμό ή μαγούλα Συκεώνα, οι παλιότερες ανασκαφές είχαν αποκαλύψει αποσπασματικά αρχιτεκτονικά στοιχεία, όπως τμήματα δαπέδων, πασσαλότρυπες, υπολείμματα πήλινων κατασκευών σε στρώματα με κεραμική της Νεότερης Νεολιθικής και πληθώρα μικρών ευρημάτων. Η ανασκαφική δραστηριότητα του 2007 και του 2008, στο πλαίσιο του έργου κατασκευής του νέου αυτοκινητόδρομου Καρδίτσας-Λάρισας (εικ. 18), πρόσθεσε πολύτιμα στοιχεία στα ήδη υπάρχοντα για τη διάρκεια και διαδοχή της κατοίκησης στη θέση και έφερε στο φως νέα ευρήματα, τα οποία εμπλουτίζουν τις γνώσεις μας για τη νεολιθική περίοδο και την εποχή του Χαλκού στο θεσσαλικό χώρο γενικά και στη δυτική Θεσσαλία ειδικότερα.

Εικ. 17. Συκεών. Άποψη των ψηφιδωτών δαπέδων από Δ.

Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας Ε 65

Αγία Τριάδα - Αγναντερό - Προάστιο

Στο πλαίσιο κατασκευής του αυτοκινητόδρομου Ε 65, στη ζώνη κατάληψης του έργου διερευνήθηκαν με σωστική ανασκαφική έρευνα οι ακόλουθες θέσεις: α) στη θέση «Μποστανιές ή Αμπελοτόπια» (χ.θ. 96+339) της κτηματικής έκτασης Προαστίου αποκαλύφθηκαν αποσπασματικά οικιστικά κατάλοιπα κλασικών χρόνων, β) στη θέση «Παλιοκλήσι» (από χ.θ. 99+350,22 έως χ.θ. 99+371,03) της κτηματικής έκτασης Αγναντερού έχουν εντοπιστεί και βρίσκεται σε εξέλιξη η ανασκαφική διερεύνηση οικιστικών καταλοίπων (εικ. 19) και τμήματος πήλινου αγωγού κλασικών χρόνων, γ) στη θέση «Ντόβρες ή Ράχες» (χ.θ. 95+390 έως χ.θ. 95+459) της κτηματικής έκτασης Αγίας Τριάδας ανασκάφηκε τμήμα νεκροταφείου και ιερού αρχαϊκών

Εικ. 18. Συκεών, έργο Ε.Ο. Καρδίτσας-Λάρισας.

Εικ. 19. Ε 65, Παλιοκλήσι Αγναντερού. Άποψη της ανασκαφής από ΒΑ.

Εικ. 20. Ε 65, Αγία Τριάδα, θέση «Ντόβρες». Άποψη του ανεσκαμμένου χώρου και τμήμα του ιερού.

χρόνων (εικ. 20), δ) στη θέση «Ντόβρες» ή «Ράχες» (από χ.θ. 95+556 έως χ.θ. 95+568) της κτηματικής έκτασης Αγίας Τριάδας εντοπίστηκε αποθέτης αρχαϊκών και κλασικών χρόνων (εικ. 21) και ε) στη θέση «Τουλούμπες» (από χ.θ. 105+220,23 έως χ.θ. 105+233,17) της κτηματικής έκτασης Λόγγου του Δήμου Εστιαϊωτίδας, Νομού Τρικάλων ανασκάφηκε εκτεταμένος αποθέτης πιθανόν ιερού κλασικής περιόδου.

Εικ. 22. Ε 65, Ανάβρα. Πήλινες προτομές και αγγεία από ιερό.

Εικ. 23. Ε 65, Ανάβρα. Αγωγός ρωμαϊκών χρόνων.

Εικ. 24. Ε 65, Άγιοι Θεόδωροι. Κλίβανος ελληνιστικής εποχής.

Εικ. 25. Ε 65, Αγία Τριάδα, αγρός Αγγελίνα. Τμήμα κιονωτού κρατήρα, α' ύψη.

Εικ. 21. Ε 65, Αγία Τριάδα, θέση «Ντόβρες». Τμήμα μελανόμορφης ληκύθου.

Ανάβρα - Άγιοι Θεόδωροι

Κατά τη διάρκεια της κατασκευής του Αυτοκινητόδρομου Ε 65, στα όρια του Νομού Καρδίτσας από το καλοκαίρι του 2009 έως σήμερα, εντοπίστηκαν τα ακόλουθα: α) στην περιοχή Ανάβρας, στη χ.θ. 55+750, θέση αγροτικού ιερού με χρήση από τα αρχαϊκά έως τα ελληνιστικά χρόνια που αποδίδει ειδώλια, αγγεία και γυναικείες προτομές (εικ. 22) και στη χ.θ. 60+200 (Α/Κ Ανάβρας) κτιστός αγωγός των ρωμαϊκών χρόνων (εικ. 23), β) στην περιοχή Αγίων Θεοδώρων, χ.θ. 80+100, ορθογώνιος κεραμικός κλίβανος των ύστερων ελληνιστικών χρόνων (εικ. 24).

Αγία Τριάδα

Θέση «Ντόβρες ή Ράχες»

Στο νοτιοδυτικό τμήμα του αρχαιολογικού χώρου της Αγίας Τριάδας, στον αγρό Αγγελίνα, με αφορμή τις εργασίες φυσικού αερίου, ανασκάφηκε αποθέτης με κεραμική κλασικών χρόνων (εικ. 25), ο καθαρισμός του οποίου δεν έχει ολοκληρωθεί.

Πρόδρομος, Δημοτικό Σχολείο

Στη θέση «Μαγούλα Αγίου Ιωάννη», όπου και το Κονάκι, στο πλαίσιο της ανέγερσης νέου Δημοτικού Σχολείου, έγινε σωστική ανασκαφή στις νοτιοδυτικές υπώρειες του γήλοφου, ο οποίος είναι γνωστό ότι κατοικείται από την Αρχαιότερη Νεολιθική περίοδο. Εντοπίστηκαν τα κατάλοιπα πασσαλοπύκτων οικιών και πήλινων κατασκευών (εικ. 27) για δραστηριότητες οικοτεχνικού χαρακτήρα μαζί με την υπόλοιπη οικοσκευή [αγγεία (εικ. 26), πήλινα, λίθινα και οστέινα εργαλεία]. Τα στοιχεία αυτά χρονολογούνται από την Τελική Νεολιθική, στο τέλος της πρώιμης και στη μέση εποχή του Χαλκού.

Καλλίθηρο

Στο οικόπεδο Π. Ζουλούμη, μέσα στα όρια της αρχαίας πόλης, ανασκάπτεται τμήμα οικίας

Εικ. 26-27. Πρόδρομος, Δημοτικό Σχολείο. Πίθος πρώιμης εποχής του Χαλκού και άποψη της ανασκαφής από ΝΔ.

Εικ. 28. Καλλίθηρο, οικόπεδο Π. Ζουλούμπ. Άποψη των ανασκαφικών λειψάνων.

Εικ. 29. Καλλίθηρο, οικόπεδο Β. Παπαβασιλείου. Κτερίσματα από τάφο.

(εικ. 28) στις βόρειες υπώρειες της αρχαίας ακρόπολης. Εντοπίζεται, επίσης, τμήμα λιθόστρωτης αρχαίας οδού, αποκαλύπτοντας τον πολεοδομικό ιστό της πόλης. Τα κατάλοιπα χρονολογούνται από τα τέλη του 4ου αι. π.Χ. έως τα ύστερα ελληνιστικά χρόνια.

Επίσης σε άλλο οικόπεδο Β. Παπαβασιλείου ανασκάφηκε τμήμα του ανατολικού νεκροταφείου της αρχαίας πόλης της τετράδας Θεσσαλιώτιδας. Αποκαλύφθηκαν εν όλω ή εν μέρει παραβιασμένοι 22 τάφοι (κεραμοσκεπείς, πλίνθινες λάρνακες και κιβωτιόσχημοι) μαζί με τα κτερίσματά τους (εικ. 29), που χρονολογούνται από τα τέλη του 4ου αι. π.Χ. έως την ύστερη ελληνιστική περίοδο.

Αρχαϊκός ναός του Απόλλωνα

Ο κρυγμένος αρχαιολογικός χώρος του αρχαϊκού ναού του Απόλλωνα βρίσκεται στην περιοχή Μοσχάτου, στη θέση «Λιανοκόκκαλα», 12 χλμ. δυτικά της Καρδίτσας και 2 χλμ. περίπου δυτικά του σύγχρονου οικισμού της Μητρόπολης. Ο εκατόμπεδος περίπτερος δωρικός ναός με εσωτερική κιονοστοιχία (διαστ. 31 x 13,75 μ.) είναι στεγασμένος με μεταλλικό στέγαστρο προστασίας. Ο ναός, που χρονολογείται λίγο πριν από τα μέσα του 6ου αι. π.Χ., με βάση το λατρευτικό χάλκινο άγαλμα και ήταν αφιερωμένος στο θεό Απόλλωνα, σύμφωνα με αναθηματική επιγραφή, είναι ο καλύτερα διατηρημένος αρχαίος μνημειακός ναός σε όλη τη Θεσσαλία. Για την ανάδειξή του έγιναν στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ ήπιες επεμβάσεις ενταγμένες στο φυσικό τοπίο (εικ.

30) που εξασφαλίζουν τη λειτουργικότητα ενός οργανωμένου και επισκέψιμου αρχαιολογικού χώρου. Δημιουργήθηκαν εγκαταστάσεις εισόδου και εξυπηρέτησης κοινού, περίφραξη, διαμόρφωση διαδρομών επίσκεψης και εγκατάσταση στεγάστρου εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

ΤΡΙΚΑΛΑ

Πλάτανος

Στον Πλάτανο του Δήμου Παραληθαίων, στους χαμηλούς προβούρους της οροσειράς των Χασίων, στη θέση «Μαγούλα Ανάληψη», που ελέγχει τα περάσματα προς την Καλαμπάκα, έγινε ανασκαφή με αφορμή την εκτέλεση δημοτικού έργου. Από τα στοιχεία της ανασκαφικής έρευνας παρατηρείται κατοίκηση του προϊστορικού οικισμού κατά τη διάρκεια της πρώιμης και της μέσης εποχής του Χαλκού. Αποκαλύφθηκαν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα που διατη-

Εικ. 30. Αρχαϊκός ναός του Απόλλωνα στην αρχαία Μητρόπολη. Άποψη του αρχαιολογικού χώρου.

Εικ. 31. Πλάτανος.
Άποψη αρχιτεκτονικών
λειψάνων από Ν.

ρούνται αποσπασματικά, σώζονται τμήματα πέντε τοίχων που ήταν κατασκευασμένοι από ακανόνιστους λίθους. Πολυάριθμες μάζες καμένου πηλού που προέρχονται από τη στέγη των κατασκευών βρέθηκαν μεταξύ των λίθων, σε αρκετές από τις οποίες διακρίνονται τα αποτυπώματα καλαμιών και κλαδιών. Ένα τμήμα λιθόστρωτου δαπέδου που αποτελείται από μικρούς λίθους με πυκνή διάταξη φάνηκε νότια των τοίχων (εικ. 31).

Η περισυλλογή και η ανασκαφική έρευνα απέδωσαν ευρήματα, όπως κεραμική, οστά ζώων, λίθινα εργαλεία και πήλινο σχηματικό ειδώλιο γυναικείας μορφής.

Αρχαία Τρίκκη

Οδός Παγκάλου 27

Η αρχαία Τρίκκη ταυτίζεται με τη σημερινή

Εικ. 32. Τρίκκη, οδός
Παγκάλου 27. Ανασκα-
φική άποψη από ΒΑ.

Εικ. 33. Τρίκκη, οδός
Παγκάλου 27. Κεφαλή
ειδωλίου.

Εικ. 34. Τρίκκη, οδός
Ζαλοκώστα. Η ανασκα-
φή από Δ.

πόλη των Τρικάλων. Η θέση της είχε στρατη-
γική σημασία, καθώς κτισμένη στις υπώρειες
των Χασίων ασκούσε τον έλεγχο των δια-
βάσεων από την Ήπειρο προς τη Θεσσαλία.
Κατά τις φιλολογικές μαρτυρίες η αρχαία
Τρίκκη σχετίζεται με τη γέννηση και τη λατρεία
του Ασκληπιού.

Μέσα στον πολεοδομικό ιστό της πόλης των
Τρικάλων, σε οικοπέδο επί της οδού Παγκάλου
27, έγινε σωστική ανασκαφή για τις ανάγκες
ανέγερσης οικοδομής. Τα αρχιτεκτονικά λεί-
ψανα (εικ. 32) που εντοπίστηκαν ήταν της ελ-
ληνιστικής και της ρωμαϊκής εποχής. Στο ανα-
τολικό τμήμα του οικοπέδου με την απομάκρυνση
του επιφανειακού χώματος σε βάθος 1 μ.
αποκαλύφθηκε τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου.

Τα ευρήματα ήταν υφαντικά βάρη, πηνία, σφονδύ-
λια, τμήματα πημών, τμήματα μεγαρικών σκύφων
και πήλινης μήτρας για την κατασκευή τέτοιων
αγγείων. Συλλέχθηκαν, επίσης, λύχνοι, αρκετά
τμήματα ειδωλίων (εικ. 33), ένα ακροκέραμο,
λίθινα εργαλεία, επεξεργασμένα τμήματα γυαλιού.
Στα πιο σημαντικά ευρήματα συγκαταλέγονται
και 16 νομίσματα (δύο αργυρά και 14 χάλκινα).

Οδός Ζαλοκώστα 1

Μέσα στη συνοικία Βαρούσι, επί της οδού Ζα-
λοκώστα 1, στις εκσκαφές για την ανέγερση
οικοδομής αποκαλύφθηκαν, αρχιτεκτονικά λεί-
ψανα και κεραμική, σε βάθος από 1,90 έως
2,92 μ. από την επιφάνεια του οικοπέδου. Στη
νότια, νοτιοανατολική πλευρά του οικοπέδου
σώζονταν τμήματα τοίχων ελληνιστικής και
ρωμαϊκής εποχής και πήλινου αγωγού ελληνι-
στικής εποχής, ενώ τμήμα της κεράμωσης είχε
διασωθεί και προς το κέντρο του οικοπέδου
(εικ. 34). Στη βόρεια γωνία μέσα στο πρανές
διατηρούνταν μικρά τμήματα τοίχων ελληνι-
στικής εποχής, καθώς επίσης και τμήματα κε-
ραμίδων στέγης. Στο ίδιο σημείο κατά τη διάρ-
κεια των εκσκαφών βρέθηκε ακέφαλο μικρό

Εικ. 35. Τρίκκη, οδός
Ζαλοκώστα. Αγαλματί-
διο στο χώρο εύρεσης.

Εικ. 36. Πέλιinna, αναθηματική στήλη.

Εικ. 37. Πέλιinna. Άποψη του τείχους και πύργου από Β.

αγαλματίδιο γυναικείας μορφής (εικ. 35), μάλλον από τον κύκλο του θεού Ασκληπιού.

Στη δυτική πλευρά του οικοπέδου υπήρχαν μικρά τμήματα τοίχων και σύστημα αγωγών διαφορετικών φάσεων, ρωμαϊκής και υστερορωμαϊκής εποχής και ένα πηγάδι. Στον ίδιο χώρο βρέθηκε μεγάλο αποθηκευτικό αγγείο και τμήματα άλλων αγγείων, ανάμεσα στα οποία και ένα με εγχάρκτη επιγραφή.

Πέλιinna

Η αρχαία Πέλιinna ή Πελινναίον απλωνόταν ανάμεσα στην Τρίκκη και τη Φαρκαδώνα στην αριστερή όχθη του Πηνειού ποταμού, βορειο-ανατολικά του χωριού Πετρόπορος. Τα αρχαία λείψανα φανερώνουν μια πόλη με ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, κυρίως στα χρόνια της μακεδονικής παρουσίας στη Θεσσαλία (354-197 π.Χ.). Στο δυτικό τμήμα της αρχαίας πόλης οι ανασκαφικές δραστηριότητες αποκαλύπτουν αρχιτεκτονικά λείψανα ενός κτηρίου μεγάλου, πιθανότατα δημόσιου χαρακτήρα. Στο χώρο αυτό εντοπίστηκαν ειδώλια από τον κύκλο του Διονύσου, καθώς και ένα αναθηματικό ανάγλυφο που έχει σχέση με τον Ασκληπιό (εικ. 36).

Κατά τη διάρκεια των εργασιών ανάδειξης του δυτικού τμήματος του οχυρωματικού περιβόλου της αρχαίας Πέλιinnaς έγινε καθαρισμός της εξωτερικής και της εσωτερικής πλευράς του δυτικού πεδινού σκέλους του τείχους. Αυτό είναι δομημένο κατά το ισόδομο τραπεζιόσχημο σύστημα τειχοδομίας. Το υλικό προέρχεται από λατομεία της περιοχής και είναι

ντόπιος λευκόφαιος ασβεστόλιθος. Οι πύργοι προεξέχουν από το τείχος (εικ. 37) και όσοι κατασκευάστηκαν στις γωνίες ή στα ευπαθή σημεία του τείχους είναι συμπαγείς. Τα μεσοπύργια διαστήματα ποικίλλουν ανάλογα με τη θέση των πύργων στη διάταξη του τείχους. Εσωτερικά διαπιστώθηκαν κλίμακες ανόδου, μια πύλη στα δυτικά και μια πυλίδα στα βορειοδυτικά. Το πάχος του τείχους είναι 2,70-2,80 μ. Οι πρώτες σωστικές ανασκαφικές έρευνες συνηγορούν σε μια χρονολόγηση κατασκευής του τείχους γύρω στα τέλη του 4ου αι. π.Χ.

Εθνική Οδός Τρικάλων - Λάρισας

Το 2006 κατά τη διάρκεια των εκσκαφών για τη διαπλάτυνση της Ε.Ο. Τρικάλων - Λάρισας, στο τμήμα Μεγαλοχωρίου - Φαρκαδώνας (χ.θ. 45,727 και 45,685) στη θέση «Βούλα», εντός του κρηυγμένου αρχαιολογικού χώρου της Πέλιinnaς, αποκαλύφθηκαν τα πρώτα αρχιτεκτονικά στοιχεία που ήταν λίγα και εντοπίστηκαν σε βάθος περίπου από 1,10 έως 1,50 μ. πάνω από μια ασβεστιτική κρούστα, η οποία αποκαλύφθηκε σε όλη την έκταση του τομέα. Ακόμη αποκαλύφθηκε τμήμα λιθόστρωτου που αποτελούνταν από μικρούς ακανόνιστους πλακαρούς ασβεστόλιθους. Αξιοσημείωτη είναι η εύρεση ανάμεσα στα άλλα κινητά ευρήματα αγγείων με διακόσμηση τύπου Bratislava και αγγείων με πλαστική διακόσμηση της χαλκολιθικής εποχής.

Προϊστάμενος

Λεωνίδας Π. Χατζηπαγγελάκης

Υπεύθυνοι ανασκαφών

Λ. Π. Χατζηπαγγελάκης, Μ. Βαϊοπούλου, Ν. Αλεξίου, Κ. Βαμπούλη, Στ. Γιώτη, Λ. Θεογιάννη, Χρ. Καραγιαννόπουλος, Ι. Μαμαλούδη, Χρ. Μπατζέλας, Σ. Ντάφου, Ι. Οικονόμου, Α. Τσαντούλα, Χ. Τσέλιος, Β. Φίλου, Β. Χατζηχρήστου.